

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 27. aprila 2017*

„Pritožba — Omejevalni sporazumi — Evropska trga kositrnih stabilizatorjev in toplotnih stabilizatorjev
ESBO/estri — Določanje cen, razdelitev trgov in izmenjevanje občutljivih poslovnih informacij —
Odgovornost matične družbe za kršitveno ravnanje hčerinskih družb — Uredba (ES) št. 1/2003 —
Člen 25(1) — Zastaranje na področju naložitve sankcij v zvezi s hčerinskimi družbami — Učinki na
pravni položaj matične družbe“

V zadevi C-516/15 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 24. septembra 2015,

Akzo Nobel NV s sedežem v Amsterdamu (Nizozemska),

Akzo Nobel Chemicals GmbH s sedežem v Dürnu (Nemčija),

Akzo Nobel Chemicals BV s sedežem v Amersfoortu (Nizozemska),

ki jih zastopata C. Swaak in R. Wesseling, odvetnika,

pritožnice,

drugi stranki v postopku sta

Akcros Chemicals Ltd s sedežem v Warwickshireu (Združeno kraljestvo),

tožeča stranka na prvi stopnji,

Evropska komisija, ki jo zastopata V. Bottka in P. Rossi, agenta,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça (poročevalec), predsednik senata, M. Berger, sodnica, A. Borg Barthet,
E. Levits in F. Biltgen, sodniki,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

* Jezik postopka: angleščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 21. decembra 2016

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Družbe Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV v pritožbi predlagajo razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 15. julija 2015, Akzo Nobel in drugi/Komisija (T-47/10, v nadaljevanju: izpodbijana sodba, EU:T:2015:506), s katero je to le delno ugodilo njihovi tožbi, s katero so predlagale, primarno, razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2009) 8682 final z dne 11. novembra 2009 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.589 – Toplotni stabilizatorji) (v nadaljevanju: sporna odločba) in, podredno, znižanje zneska glob, ki so jim bile naložene.

Pravni okvir

- 2 Člen 7 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205, in popravek v UL 2015, L 100, str. 81), naslovljen „Ugotavljanje in odprava kršitev“, v odstavku 1 določa:

„Kadar Komisija na podlagi pritožbe ali po uradni dolžnosti ugotovi, da gre za kršitev člena 81 ali člena 82 [ES], lahko z odločbo zahteva od zadevnih podjetij ali podjetniških združenj, da tako kršitev odpravijo. [...] Če ima Komisija pravni interes, lahko ugotovi kršitev po tem, ko je bila storjena.“

- 3 Člen 23 te uredbe, naslovljen „Globe“ v odstavku 2 določa:

„Komisija lahko podjetjem in podjetniškim združenjem z odločbo naloži globe, kadar naklepno ali iz malomarnosti:

(a) kršijo člen 81 ali člen 82 [ES] [...]

[...]“

- 4 Člen 25 navedene uredbe, naslovljen „Zastaralni roki za izrek sankcij“ v odstavkih od 1 do 3 določa:

„1. Pristojnosti Komisije po [členu 23] zastarajo:

(a) tri leta pri kršitvi določb, ki zadevajo zahteve po informacijah ali izvedbo pregledov;

(b) pet let pri vseh drugih kršitvah.

2. Zastaranje začne teči na dan, ko je bila kršitev storjena. Vendar pa pri trajajočih ali ponavljajočih se kršitvah zastaranje začne teči na dan, ko kršitev preneha.

3. Vse dejavnosti, ki jih zaradi preiskave ali postopka v zvezi s kršitvijo izvaja Komisija ali organ, pristojen za konkurenco v državi članici, pretrgajo zastaranje za nalaganje globe ali periodičnih denarnih kazni. [...]“

Dejansko stanje

- 5 Dejansko stanje spora je predstavljeno v točkah od 1 do 50 izpodbijane sodbe. Za potrebe razumevanja obravnavane zadeve je treba spomniti na naslednje elemente.

- 6 Komisija je s sporno odločbo ugotovila, da so nekatera podjetja kršila člen 81 ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3) s tem, da so bila udeležena pri dveh skupinah protikonkurenčnih sporazumov in usklajenih ravnanj, ki so zajemali ozemlje Evropskega gospodarskega prostora, in sicer, prvič, v sektorju kositrnih stabilizatorjev, in drugič, v sektorju epoksidiranega sojinega olja in estrov (v nadaljevanju: sektor ESBO/estri).
- 7 V skladu s členom 1 sporne odločbe sta obe kršitvi, ki jih je ugotovila Komisija in ki se nanašata na kategoriji toplotnih stabilizatorjev, zajemali določanje cen, razdelitev trgov s prodajnimi kvotami, razdelitev strank in izmenjevanje občutljivih poslovnih informacij, zlasti o strankah, proizvodnji in prodaji.
- 8 V sporni odločbi je navedeno, da so bila zadevna podjetja pri teh kršitvah udeležena v različnih obdobjih, in sicer med 24. februarjem 1987 in 21. marcem 2000 v sektorju kositrnih stabilizatorjev ter med 11. septembrom 1991 in 22. marcem 2000 v sektorju ESBO/estri.
- 9 Sporna odločba je bila v zvezi z vsako kršitvijo naslovljena na 20 družb, ki so bile bodisi neposredno udeležene v zadevnih kršitvah bodisi jim je bila pripisana odgovornost kot matičnim družbam.
- 10 Glede pripisa kršitev so v členu 1 sporne odločbe družbe Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akcros Chemicals Ltd spoznane za odgovorne za sodelovanje pri kršitvi, ki se je nanašala na kositrne stabilizatorje, in sicer za obdobje od 24. februarja 1987 do 21. marca 2000 v primeru družbe Akzo Nobel, za obdobje od 24. februarja 1987 do 28. junija 1993 v primeru družbe Akzo Nobel Chemicals GmbH in za obdobje od 28. junija 1993 do 21. marca 2000 v primeru družbe Akcros.
- 11 Enako so bile v členu 1 sporne odločbe družbe Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals BV in Akcros Chemicals spoznane za odgovorne za sodelovanje pri kršitvi, ki se je nanašala na sektor ESBO/estri, in sicer za obdobje od 11. septembra 1991 do 22. marca 2000 v primeru družbe Akzo Nobel, za obdobje od 11. septembra 1991 do 28. junija 1993 v primeru družbe Akzo Nobel Chemicals BV in za obdobje od 28. junija 1993 do 22. marca 2000 v primeru družbe Akcros Chemicals.
- 12 Dalje, Komisija je sodelovanje družb Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV in Akcros Chemicals pri kršitvah razdelila v tri različna obdobja kršitev.
- 13 Komisija je za obdobje kršitev pred 28. junijem 1993 (v nadaljevanju: prvo obdobje kršitev) menila, da sta družbi, ki jih je stoo odstotno posredno obvladovala družba Akzo NV, ki je postala družba Akzo Nobel, neposredno sodelovali pri kršitvah, in sicer družba Akzo Nobel Chemicals GmbH pri kršitvi, ki se je nanašala na kositrne stabilizatorje, in družba Akzo Nobel Chemicals BV pri kršitvi, ki se je nanašala na sektor ESBO/estri.
- 14 Komisija je za drugo obdobje kršitev, ki je potekalo od 28. junija 1993 do 2. oktobra 1998, menila, da je partnerski podjem Akcros Chemicals, ki je centraliziral dejavnosti proizvodnje in prodaje toplotnih stabilizatorjev skupine Akzo, ki nima pravne osebnosti, neposredno sodeloval pri kršitvi.
- 15 Komisija je za tretje obdobje kršitev, ki je potekalo od 2. oktobra 1998 do 21. marca 2000 glede kositrnih stabilizatorjev in od 2. oktobra 1998 do 22. marca 2000 glede sektorja ESBO/estri, menila, da je družba Akcros Chemicals, ki je prevzela dejavnost družbe partnerskega podjema Akcros Chemicals, neposredno sodelovala pri kršitvah.
- 16 Tako je bila v sporni odločbi odgovornost družbe Akzo Nobel kot krovne družbe skupine družb, od katerih so nekatere neposredno sodelovale pri omejevalnih sporazumih, ugotovljena za celotno obdobje kršitev, in sicer od 24. februarja 1987 do 22. marca 2000.

17 Kar zadeva naložitev glob, je v členu 2 sporne odločbe navedeno:

„Za [kršitev] v sektorju kositrnih stabilizatorjev [...] se naložijo naslednje globe:

[...]

4. družbe [Akzo Nobel], [Akzo Nobel Chemicals GmbH] in [Akcros Chemicals] so solidarno odgovorne za 1.580.000 EUR;

[...]

6. družbi [Akzo Nobel] in [Akzo Nobel Chemicals GmbH] sta solidarno odgovorni za 9.820.000 EUR;

7. družba [Akzo Nobel] je odgovorna za 1.432.700 EUR;

[...]

Za [kršitev] v sektorju ESBO/estri se naložijo naslednje globe:

[...]

21. družbe [Akzo Nobel], [Akzo Nobel Chemicals BV] in [Akcros Chemicals] so solidarno odgovorne za 2.033.000 EUR;

[...]

23. družbi [Akzo Nobel] in [Akzo Nobel Chemicals BV] sta solidarno odgovorni za 3.467.000 EUR;

24. družba [Akzo Nobel] je odgovorna za 2.215.303 EUR;

[...]“

18 Z odločbo Komisije z dne 30. junija 2011 je bila sporna odločba spremenjena v delu, v katerem je naslovljena na družbi Akzo Nobel in Akcros Chemicals (v nadaljevanju: odločba o spremembah).

19 V točki 1 obrazložitve odločbe o spremembah je Komisija spomnila, da je globe v sporni odločbi naložila družbama Akzo Nobel in Akcros Chemicals „skupaj in solidarno“ z družbami Elementis plc, Elementis Holdings Limited in Elementis Services Limited.

20 V točki 2 obrazložitve odločbe o spremembah je Komisija navedla, da se je po izdaji sodbe z dne 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisija in Komisija/ArcelorMittal Luxembourg in drugi (C-201/09 P in C-216/09 P, EU:C:2011:190), odločila odpraviti sporno odločbo v delu, v katerem se ta med drugim nanaša na družbi Elementis in Elementis Holdings Limited.

21 Zato je Komisija sporno odločbo v delu, v katerem je bila naslovljena na družbi Akzo Nobel in Akcros Chemicals, spremenila v delu, v katerem sta se ti družbi šteli za solidarno odgovorni za naložene globe skupaj z družbo Elementis.

22 Družbi Akzo Nobel in Akcros Chemicals sta 12. septembra 2011 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča zoper odločbo o spremembah vložili tožbo. To odločbo o spremembah je Splošno sodišče razglasilo za nično s sodbo z dne 15. julija 2015, Akzo Nobel in Akcros Chemicals/Komisija (T-485/11, EU:T:2015:517).

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 23 Družbe Akzo Nobel, Akzo Nobel Chemicals GmbH, Akzo Nobel Chemicals BV in Akcros Chemicals so 27. januarja 2010 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile tožbo, s katero so predlagale razglasitev ničnosti sporne odločbe in – podredno – zmanjšanje zneska glob, ki so jim bile naložene.
- 24 Te družbe so v utemeljitev tožbe navedle pet tožbenih razlogov, pri čemer se je prvi nanašal na kršitev pravil o zastaranju. V okviru prvega dela prvega tožbenega razloga, ki se je nanašal na kršitev člena 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003, so trdile, da Komisija po 28. juniju 1998 ne bi smela sprejeti ukrepov zoper družbi Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV, ker sta ti 28. junija 1993 končali udeležbo pri kršitvah. Zato niti v zvezi z njima niti v zvezi z družbo Akzo Nobel, ki je njuna matična družba, za prvo obdobje kršitev ni mogoče ugotoviti nobene odgovornosti.
- 25 Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo zaradi zastaranja razglasilo člen 2, točke 4, 6, 21 in 23, sporne odločbe za ničen v delu, v katerem so bile družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV naložene globe glede prvega obdobja kršitev, v preostalem pa je tožbo zavrnilo.

Predlogi strank

- 26 Pritožnice Sodišču predlagajo, naj:
- primarno, razveljavi izpodbijano sodbo v delu, v katerem je bilo ugotovljeno, da je globi, ki sta bili prvotno naloženi družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV za sodelovanje pri kršitvah, še vedno mogoče zahtevati od družbe Akzo Nobel, čeprav je Splošno sodišče ti globi odpravilo;
 - razglasi ničnost sporne odločbe v delu, v katerem je ugotovljeno sodelovanje družb Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV pri kršitvah, zlasti njena člena 1(1)(b) in 1(2)(b);
 - razglasi ničnost sporne odločbe v delu, v katerem je družbi Akzo Nobel pripisana odgovornost in/ali naložena globa zaradi kršitvenega ravnanja družb Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV, zlasti njenega člena 1(1)(a) za obdobje od 24. februarja 1987 do 28. junija 1993 in člena 1(2)(a) za obdobje od 11. septembra 1991 do 28. junija 1993 ter/ali člena 2(6) in (23);
 - podredno, razveljavi izpodbijano sodbo in zadevo vrne v odločanje Splošnemu sodišču, in
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 27 Komisija predlaga, naj se pritožba zavrne in naj se pritožnicam naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 28 Pritožnice z edinim pritožbenim razlogom Splošnemu sodišču v bistvu očitajo, da je kršilo pravila o odgovornosti matičnih družb za kršitveno ravnanje njihovih hčerinskih družb.

Trditve strank

- 29 Pritožnice ugotavljajo, da je Sodišče v sodbi z dne 17. septembra 2015, Total/Komisija (C-597/13 P, EU:C:2015:613), nedavno potrdilo, da kadar je odgovornost matične družbe v celoti izvedena iz odgovornosti njene hčerinske družbe, odgovornost prve ne more presegati odgovornosti druge. Če

v takem primeru matična družba vloži tožbo, ki ima enak predmet kot tožba, ki jo je vložila hčerinska družba, mora biti do delne ali popolne odprave globe, ki je bila naložena hčerinski družbi, upravičena tudi matična družba.

- 30 Odprava glob, naloženih družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV, bi tako morala povzročiti odpravo globe, naložene družbi Akzo Nobel kot matični družbi, za prvo obdobje kršitev, ker ji je bila ta globa naložena le zaradi neposredne udeležbe njenih hčerinskih družb v kršitvah. Odgovornost družbe Akzo Nobel je bila torej v celoti izvedena iz odgovornosti njenih hčerinskih družb v smislu sodbe z dne 22. januarja 2013, Komisija/Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).
- 31 V zvezi s tem poudarjajo, da se zdi, da načelo, v skladu s katerim odgovornost matične družbe ne sme presegati odgovornosti hčerinske družbe, ni bilo spoštovano v sodbah z dne 26. novembra 2013, Kendrion/Komisija (C-50/12 P, EU:C:2013:771), in z dne 30. aprila 2014, FLSmidth/Komisija (C-238/12 P, EU:C:2014:284). Na splošno pa naj bi razlogovanje Sodišča temeljilo na premisi, v skladu s katero – če je odgovornost matične družbe povsem izvedena iz dejanj, ki jih je storila njena hčerinska družba – dejstvo, da se za matično družbo ohrani globa, ki je višja od tiste, ki jo mora nazadnje plačati njena hčerinska družba, pomeni, da se naloži plačilo dela globe, ki nima nobene pravne podlage.
- 32 Pritožnice menijo, da je uporaba načela, v skladu s katerim odgovornost matične družbe ne sme preseči odgovornosti njene hčerinske družbe, v obravnavanem primeru zelo pomembna, ker naj bi odprava glob, naloženih družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV, morala povzročiti odpravo sporne odločbe v celotnem delu, v katerem se ta nanaša na ti družbi.
- 33 Pritožnice v zvezi s tem poudarjajo, da je bila Komisija po razglasitvi sodbe z dne 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisija in Komisija/ArcelorMittal Luxembourg in drugi (C-201/09 P in C-216/09 P, EU:C:2011:190), soočena z dejstvom, da je njena pristojnost za naložitev globe družbam Elementis in Ciba/BASF zastarala. Kot je izhajalo iz odločbe o spremembah, Komisija torej ni samo preklicala glob, temveč je tudi umaknila ugotovitev o kakršni koli udeležbi teh podjetij pri kršitvah.
- 34 Komisija bi morala v skladu z načelom enakega obravnavanja in zato, da se izpeljejo vse posledice izpodbijane sodbe v smislu člena 266, prvi odstavek, PDEU, uporabiti enak pristop do družb Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV. Vendar je sporna odločba še vedno vsebovala ugotovitev kršitve v zvezi z zadnjemavedenima. Dalje, Komisija naj v obravnavanem primeru – čeprav člen 7 Uredbe št. 1/2003 zahteva, da mora imeti pravni interes za to vrsto ugotovitev – ne bi izkazala interesa v tem smislu.
- 35 Komisija meni, da je treba edini pritožbeni razlog pritožnic zavrnilo.

Presoja Sodišča

Dopustnost

- 36 Glede očitkov pritožnic, ki se nanašajo, prvič, na to, da je Komisija kršila načelo enakega obravnavanja, in drugič, na neobstoje pravnega interesa v smislu zadnjega stavka člena 7(1) Uredbe št. 1/2003 za utemeljitev trditve, da sta družbi Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV sodelovali pri zadevnih kršitvah, je iz preučitve spisa, predloženega Sodišču, razvidno, da ti očitki na prvi stopnji niso bili zatrjevani.
- 37 Pritožnice so se namreč pred Splošnim sodiščem omejile na zatrjevanje, da ob upoštevanju izteka zastaralnega roka v zvezi z družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV za njiju ni mogoče ugotoviti nobene odgovornosti.

- 38 Iz ustaljene sodne prakse je razvidno, da bi stranka, če bi ji bilo dovoljeno, da se pred Sodiščem prvič sklicuje na razloge in trditve, ki jih ni navedla pred Splošnim sodiščem, Sodišču, katerega pristojnost glede pritožb je omejena, lahko predložila spor, ki bi bil razširjen v primerjavi s sporom, o katerem je odločalo Splošno sodišče. V okviru pritožbe je pristojnost Sodišča torej omejena na preizkus presoje Splošnega sodišča v zvezi z razlogi in trditvami, o katerih se je pred njim razpravljalo (glej zlasti sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 54).
- 39 Očitka, ki so ju v tem okviru navedle pritožnice, je treba zato zavreči kot nedopustna.

Utemeljenost

- 40 Splošno sodišče je z izpodbijano sodbo sprejelo argumentacijo tožečih strank v delu, v katerem so te trdile, da člen 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003 nasprotuje temu, da Komisija naloži globe družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV. Splošno sodišče je zaradi zastaranja torej razglasilo ničnost člena 2, točke 4, 6, 21 in 23, sporne odločbe v delu, v katerem so bile tema družbama naložene globe glede prvega obdobja kršitev.
- 41 V zvezi s tem je Splošno sodišče v točkah 121, 123 in 124 izpodbijane sodbe v bistvu navedlo, da so bile prve dejavnosti Komisije zaradi preiskave ali postopka v zvezi s kršitvami v smislu člena 25(3) Uredbe št. 1/2003 izvedene v začetku leta 2003 in torej po tem, ko se je za družbi Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV iztekel petletni rok, določen v členu 25(1)(b) te uredbe, saj sta navedeni družbi v omejevalnih sporazumih prenehali sodelovati 28. junija 1993.
- 42 Vendar je Splošno sodišče v točkah 125 in 126 izpodbijane sodbe v bistvu menilo, da nastop zastaranja – čeprav sta se družbi Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV nanj lahko sklicevali, pri čemer jima je omogočil izognitev sankcijam – ne vpliva na odgovornost matične družbe v zvezi s prvim obdobjem kršitev.
- 43 Natančneje, Splošno sodišče je v točki 126 izpodbijane sodbe presodilo, „da zgolj to, da se je za eno od hčerinskih družb iz skupine družb v smislu gospodarske enote iztekel zastaralni rok, ne povzroči, da se postavi pod vprašaj odgovornost matične družbe, in ne preprečuje, da se vodi postopek proti zadnji“.
- 44 Pritožnice v bistvenem izpodbijajo utemeljenost teh preudarkov Splošnega sodišča.
- 45 Preveriti je treba torej, ali zastaranje pristojnosti Komisije, da naloži sankcije družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV – v nasprotju z ugotovitvami, ki jih je Splošno sodišče navedlo v točki 126 izpodbijane sodbe – nasprotuje odgovornosti družbe Akzo Nobel za prvo obdobje kršitev.
- 46 V zvezi s tem je treba poudariti, prvič, da so se avtorji Pogodb odločili uporabiti pojem podjetja za opredelitev storilca kršitve konkurenčnega prava, ki se lahko sankcionira na podlagi členov 81 in 82 ES, ki sta postala člena 101 in 102 PDEU (sodba z dne 18. julija 2013, Schindler Holding in drugi/Komisija, C-501/11 P, EU:C:2013:522, točka 102).
- 47 V skladu s sodno prakso Sodišča se konkurenčno pravo Unije nanaša na dejavnosti podjetij, pri čemer pojem podjetja zajema vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost, ne glede na njegovo pravno obliko in način financiranja (sodba z dne 11. decembra 2007, ETI in drugi, C-280/06, EU:C:2007:775, točka 38).
- 48 Poleg tega je Sodišče natančno navedlo, da je treba pojem podjetje, postavljen v ta kontekst, razumeti, kot da označuje gospodarsko enoto, tudi če s pravnega vidika to gospodarsko enoto sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb (sodba z dne 20. januarja 2011, General Química in drugi/Komisija, C-90/09 P, EU:C:2011:21, točka 35).

- 49 Če taka gospodarska enota krši pravila o konkurenci, mora v skladu z načelom osebne odgovornosti odgovarjati za to kršitev (sodba z dne 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisija in Komisija/ArcelorMittal Luxembourg in drugi, C-201/09 P in C-216/09 P, EU:C:2011:190, točka 95).
- 50 Drugič, kršitev konkurenčnega prava Unije je treba brez nejasnosti pripisati pravni osebi, ki ji je mogoče naložiti plačilo glob in na katero je treba nasloviti obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2009, Akzo Nobel in drugi/Komisija, C-97/08 P, EU:C:2009:536, točka 57).
- 51 Niti člen 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 niti sodna praksa ne določata, katere pravne ali fizične osebe mora Komisija šteti za odgovorne za kršitev in jih sankcionirati z naložitvijo globe (glej v tem smislu sodbo z dne 11. julija 2013, Team Relocations in drugi/Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, točka 159).
- 52 Vendar se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča kršitveno ravnanje hčerinske družbe lahko pripiše matični družbi, zlasti če ta hčerinska družba – čeprav je ločena pravna oseba – o svojem ravnanju na trgu ne odloča samostojno, ampak večinoma ravna v skladu z navodili matične družbe, zlasti glede na gospodarske, organizacijske in pravne povezave med tema pravnima subjektoma (glej v tem smislu sodbe z dne 14. julija 1972, Imperial Chemical Industries/Komisija, 48/69, EU:C:1972:70, točke od 131 do 133; z dne 25. oktobra 1983, AEG-Telefunken/Komisija, 107/82, EU:C:1983:293, točke od 49 do 53; z dne 11. julija 2013, Team Relocations in drugi/Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, točka 157, in z dne 17. septembra 2015, Total/Komisija, C-597/13 P, EU:C:2015:613, točka 35).
- 53 Tako je, ker sta v takem primeru matična družba in njena hčerinska družba del iste gospodarske enote in zato tvorita eno podjetje v smislu konkurenčnega prava Unije (sodba z dne 11. julija 2013, Team Relocations in drugi/Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, točka 157).
- 54 V zvezi s tem v posebnem primeru, v katerem ima matična družba v lasti ves ali skoraj ves kapital svoje hčerinske družbe, ki je kršila pravila Unije o konkurenci, obstaja izpodbojna domneva, da ta matična družba dejansko odločilno vpliva na hčerinsko družbo (glej v tem smislu sodbo z dne 26. novembra 2013, Groupe Gascogne/Komisija, C-58/12 P, EU:C:2013:770, točka 38).
- 55 Taka domneva, razen če je ovržena, pomeni, da se dejansko izvajanje odločilnega vpliva matične družbe na hčerinsko družbo šteje za dokazano in Komisiji omogoča, da prvonavedeno šteje za odgovorno za ravnanje drugonavedene, ne da bi ji bilo treba predložiti kakršne koli dodatne dokaze (glej v tem smislu sodbo z dne 16. junija 2016, Evonik Degussa in AlzChem/Komisija, C-155/14 P, EU:C:2016:446, točka 30).
- 56 Tretjič, poudariti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča matična družba, ki se ji pripiše odgovornost za kršitvena ravnanja hčerinske družbe, osebno odgovorna za kršitve pravil o konkurenci Unije, za katere se šteje, da jih je storila sama, zaradi odločilnega vpliva, ki ga je izvajala nad hčerinsko družbo in na podlagi katerega je lahko določila ravnanje hčerinske družbe na trgu (glej v tem smislu sodbe z dne 14. julija 1972, Imperial Chemical Industries/Komisija, 48/69, EU:C:1972:70, točke od 140 do 141; z dne 16. novembra 2000, Metsä-Serla in drugi/Komisija, C-294/98 P, EU:C:2000:632, točki 28 in 34; z dne 26. novembra 2013, Kendrion/Komisija, C-50/12 P, EU:C:2013:771, točka 55; z dne 10. aprila 2014, Komisija in drugi/Siemens Österreich in drugi, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točka 49, in z dne 8. maja 2014, Bolloré/Komisija, C-414/12 P, neobjavljena, EU:C:2014:301, točka 44).
- 57 Kot je bilo navedeno v točki 49 te sodbe, konkurenčno pravo Unije temelji na načelu osebne odgovornosti gospodarske enote, ki je storila kršitev. Če je matična družba del te gospodarske enote, se šteje, da je skupaj z drugimi pravnimi osebami te enote osebno in solidarno odgovorna za storjeno kršitev (glej v tem smislu sodbo z dne 10. septembra 2009, Akzo Nobel in drugi/Komisija, C-97/08 P, EU:C:2009:536, točka 77).

- 58 Razmerje solidarnosti, ki obstaja med družbama, ki tvorita gospodarsko enoto, zato – kar zadeva plačilo globe – ne sme biti zmanjšano na neke vrste poroštvo, ki ga zagotavlja matična družba za jamstvo plačila globe, naložene hčerinski družbi (glej v tem smislu sodbi z dne 26. novembra 2013, Kendrion/Komisija, C-50/12 P, EU:C:2013:771, točki 55 in 56, in z dne 19. junija 2014, FLS Plast/Komisija, C-243/12 P, EU:C:2014:2006, točka 107).
- 59 Četrtrič, v skladu s sodno prakso Sodišča, kadar je odgovornost matične družbe izpeljana izključno iz neposrednega sodelovanja njene hčerinske družbe pri kršitvi in kadar sta ti družbi vzporedno vložili tožbi z enakim predmetom, lahko Splošno sodišče, ne da bi odločalo *ultra petitem*, upošteva razveljavitev ugotovitve kršitve glede hčerinske družbe za neko obdobje in ustrezno zniža znesek globe, ki je matični družbi naložena solidarno z njeno hčerinsko družbo (glej v tem smislu sodbo z dne 22. januarja 2013, Komisija/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, točke 34, 38, 39 in 49).
- 60 V zvezi s tem je Sodišče na eni strani poudarilo, da je treba za ugotovitev odgovornosti katerega koli subjekta gospodarske enote predložiti dokaz, da je vsaj en subjekt kršil pravila Unije o konkurenci in da je ta okoliščina navedena v odločbi, ki je postala pravnomočna, in na drugi strani, da razlog za ugotovitev, da hčerinska družba ni storila kršitve, ni pomemben (glej v tem smislu sodbo z dne 22. januarja 2013, Komisija/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, točki 37 in 38).
- 61 V tem kontekstu se je Sodišče sklicevalo na to, da je odgovornost matične družbe v celoti izpeljana in je posledica neposrednega sodelovanja hčerinske družbe pri kršitvi (glej v tem smislu sodbo z dne 22. januarja 2013, Komisija/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, točke 34, 38, 43 in 49). V takem primeru odgovornost matične družbe izvira iz kršitvenega ravnanja njene hčerinske družbe, ki se matični družbi pripiše ob upoštevanju gospodarske enote, ki jo ti družbi sestavljata. Odgovornost matične družbe je zato nujno odvisna od dejanj, ki sestavljajo kršitev, ki jo je storila hčerinska družba, in s katerimi je njena odgovornost neločljivo povezana.
- 62 Iz enakih razlogov je Sodišče poudarilo, da je treba v položaju, v katerem nobeden od dejavnikov posamično ne odraža ravnanja, ki se očita matični družbi, znižanje zneska globe, ki je hčerinski družbi naložen solidarno z njeno matično družbo, načeloma – če so izpolnjeni zahtevani postopkovni pogoji – razširiti na matično družbo (glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2015, Total/Komisija, C-597/13 P, EU:C:2015:613, točke 10, 37, 38, 41 in 44).
- 63 Petič, iz sodne prakse Sodišča izhaja, da zastaranje pravice izvrševanja pristojnosti Komisije na področju nalaganja sankcij lahko nastopi za hčerinsko družbo, ne pa za njeno matično družbo, tudi če odgovornost slednje v celoti izhaja iz kršitvenega ravnanja hčerinske družbe (glej v tem smislu sodbo z dne 29. marca 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Komisija in Komisija/ArcelorMittal Luxembourg in drugi, C-201/09 P in C-216/09 P, EU:C:2011:190, točke 102, 103, 148 in 149).
- 64 V obravnavanem primeru je ugotovljeno, kot je razvidno iz člena 1 sporne odločbe, da sta družbi Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV neposredno sodelovali pri zadevnih omejevalnih sporazumih od 24. februarja 1987 do 28. junija 1993 v primeru prvonavedene družbe in od 11. septembra 1991 do 28. junija 1993 v primeru drugonavedene družbe.
- 65 Ugotovljeno je tudi, da je družba Akzo Nobel med prvim obdobjem kršitve posredno imela v lasti celotni kapital družb Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV in da je nad njima izvajala odločilen vpliv, tako da so te tri družbe v navedenem obdobju kršitev sestavljale eno in isto podjetje v smislu konkurenčnega prava Unije.
- 66 V skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 52 do 58 te sodbe, so bila zato kršitvena ravnanja družb Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV med prvim obdobjem kršitev pripisana družbi Akzo Nobel. Zadnjenavedena je bila tako spoznana za osebno odgovorno za ravnanja, ki so v nasprotju s pravili Unije o konkurenci, za katera se je štelo, da jih je sama storila v tem obdobju.

- 67 Poleg tega v obravnavanem primeru ni sporno, da je bilo ugotovljeno, da je družba Akzo Nobel odgovorna – ker je sodelovala pri zadevni kršitvi med vsemi tremi obdobji kršitev, in sicer od 24. februarja 1987 do 21. marca 2000 v zvezi s kršitvijo, ki se nanaša na kositrne stabilizatorje, in od 11. septembra 1991 do 22. marca 2000 v zvezi s kršitvijo, ki se nanaša na sektor ESBO/estri – kot krovna družba podjetja Akzo, katere različni pravni subjekti – med katerimi sta družbi Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV – so neposredno sodelovali pri omejevalnih sporazumih.
- 68 V zvezi s tem je treba poudariti, da so se pritožnice na prvi stopnji pred Splošnim sodiščem sklicevale na iztek zastaralnega roka, določenega v členu 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003, zgolj v zvezi z družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV, ker sta ti kršitveno ravnanje prenehali 28. junija 1993.
- 69 Splošno sodišče je, kot je bilo navedeno v točkah 40 in 41 te sodbe, sprejelo razlago pritožnic na prvi stopnji, pri čemer je presodilo, da je pristojnost Komisije za naložitev glob družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV zastarala.
- 70 Res je sicer, kot je Splošno sodišče v bistvu poudarilo v točkah 125 in 126 izpodbijane sodbe, da to, da je pristojnost Komisije za naložitev sankcij zastarala na podlagi člena 25(1)(b) Uredbe št. 1/2003, pomeni, da družbam, v zvezi s katerimi je bilo zastaranje ugotovljeno, ni več mogoče naložiti nobene sankcije.
- 71 Vendar okoliščina, da nekaterim družbam ni več mogoče naložiti sankcij zaradi zastaranja, ne nasprotuje postopku proti neki drugi družbi, za katero se šteje, da je z navedenimi družbami osebno in solidarno odgovorna za isto protikonkurenčno ravnanje, in v zvezi s katero zastaranje ni nastopilo.
- 72 V nasprotju s tem, kar navajajo pritožnice, okoliščina, da odgovornost družbe Akzo Nobel za prvo obdobje kršitev izhaja izključno iz neposrednega sodelovanja njenih hčerinskih družb pri omejevalnih sporazumih, ne more povzročiti dvoma o taki ugotovitvi.
- 73 Na eni strani se zato nič manj ne šteje, da je protikonkurenčna ravnanja v zvezi s prvim obdobjem kršitev storila družba Akzo Nobel sama, saj je skupaj z družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV sestavljala gospodarsko enoto v smislu sodne prakse Unije.
- 74 Na drugi strani, kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točkah 58 in 59 sklepnih predlogov, iz sodne prakse Sodišča, navedene v točki 62 te sodbe, izhaja, da dejavniki, specifični za matično družbo, lahko upravičijo, da se njena odgovornost in odgovornost njene hčerinske družbe presojata različno, čeprav naj bi odgovornost prvonavedene v celoti temeljila na kršitvenem ravnanju drugonavedene.
- 75 Tako je v obravnavanem primeru, saj je družba Akzo Nobel – drugače kot družbi Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV, ki sta s sodelovanjem pri omejevalnih sporazumih prenehali 28. junija 1993 – pri zadevnih kršitvah sodelovala, kot je navedeno v točki 67 te sodbe, po tem datumu, in sicer do 21. marca 2000 v zvezi s kršitvijo, ki se nanaša na sektor kositrnih stabilizatorjev, in do 22. marca 2000 v zvezi s kršitvijo, ki se nanaša na sektor ESBO/estri.
- 76 Glede na vse navedene preudarke je treba zaključiti, da je Splošno sodišče v točki 126 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da zastaranje pristojnosti Komisije za naložitev sankcij družbama Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV ne nasprotuje temu, da se družbi Akzo Nobel pripiše odgovornost za prvo obdobje kršitev.
- 77 Zato je treba edini pritožbeni razlog zavreči kot delno nedopusten in zavrnil kot delno neutemeljen.
- 78 Iz navedenega izhaja, da je treba pritožbo v celoti zavrnilo.

Stroški

- 79 Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če pritožba ni utemeljena, o stroških odloči Sodišče.
- 80 V skladu s členom 138(1) tega poslovnika, ki se uporablja za pritožbeni postopek na podlagi člena 184(1) navedenega poslovnika, se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Ker je Komisija predlagala, naj se pritožnicam naloži plačilo stroškov, in ker te s svojim edinim pritožbenim razlogom niso uspele, jim je treba naložiti plačilo stroškov, ki se nanašajo na to pritožbo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

1. Tožba se zavrne.

2. Družbam Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals GmbH in Akzo Nobel Chemicals BV se naloži plačilo stroškov.

Podpisi